

Forslag

til

Lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

(Vedtaget af folketinget ved 3. behandling den 27. maj 1964.*)

I. Lovens område.

§ 1. Lovens regler finder anvendelse ved ekspropriation vedrørende fast ejendom for staten eller for koncessionerede selskaber, når der i lovgivningen er hjemlet ekspropriation til formålet.

II. Ekspropriationens omfang.

§ 2. Medmindre andet fremgår af den lov, der hjemler ekspropriation, kan der ved ekspropriationen

- a) erhverves ejendomsret til arealer, bygninger og indretninger, der er fast knyttet til arealer eller bygninger, samt tilbehold hertil,
- b) endeligt eller midlertidigt pålægges indskrænkninger i ejernes rådighed eller erhverves ret til at udøve en særlig råden over faste ejendomme,
- c) endeligt eller midlertidigt ske erhvervelse eller ophævelse af eller foretages begrænsninger i brugsrettigheder, servitutrettigheder samt andre rettigheder over faste ejendomme.

§ 3. Når der i lovgivningen er hjemmel til ekspropriation, kan anlægsmyndigheden foretage de nødvendige forberedende opmålinger, nivellementer og andre tekniske forarbejder og undersøgelser.

Stk. 2. Om foretagelse af de i stk. 1 nævnte forarbejder og undersøgelser skal der mindst 14 dage forinden gives de pågældende ejere og brugere særskilt meddelelse eller, hvis dette ikke er muligt, ske bekendtgørelse i et eller flere på egnen udkomne dagblade.

Stk. 3. De ved arbejderne forvoldte skader skal erstattes. I mangel af mindelig overenskomst om erstatningens størrelse fastsættes denne efter de nedenstående regler om ekspropriationserstatningers fastsættelse. Ministeren for offentlige arbejder fastsætter nærmere regler om fremgangsmåden herved.

Stk. 4. Den, der forsætligt borttager, forvasker eller beskadiger afmærkninger, som foretages i forbindelse med forarbejderne, straffes med bøde, medmindre strengere straf er forskyldt efter borgerlig straffelov.

III. Myndigheder.

§ 4. Ekspropriationer, der omfattes af denne lov, ledes af *kommissarierne ved statens ekspropriationer*. Kommissarierne skal have juridisk embedseksamen. Ministeren for offentlige arbejder bestemmer forretningernes fordeling mellem dem.

§ 5. Ministeren for offentlige arbejder nedsætter *ekspropriationskommissioner* og fastsætter deres forretningsområde. Kommissionerne behandler forslag om ekspropriation og fastsætter erstatning for de ekspropriationer, som foretages.

§ 6. Hver ekspropriationskommission består af 5 medlemmer. Formanden er en af de i § 4 nævnte kommissarier ved statens ekspropriationer. To medlemmer beskikkes for en 6-årig periode af ministeren for offentlige arbejder. To medlemmer beskikkes af vedkommende kommunalbestyrelse for dennes funktionstid, hvis ekspropriationen vedrører ejendom i København, på Frederiksberg eller i købstæderne, og ellers af

Min. f. off. arbejder j. nr. E 550-01-1-1963.

*) Se FT: 2385, 2546, 5243, 5530; A. 785; B. 897. Lov nr. 186 af 4. juni 1964.

vedkommende amtsråd for dettes funktions-tid.

Stk. 2. Ved ekspropriationer i sognekommuner tiltrædes ekspropriationskommissionen af to af vedkommende sogneråd for dettes funktionstid udpegede delegerede, der har adgang til at udtale sig, men ikke har stemmeret.

Stk. 3. En ekspropriationskommission er beslutningsdygtig, når formanden og mindst 2 andre medlemmer er til stede. Står stemmerne lige ved en afstemning, er formandens stemme afgørende.

§ 7. Ministeren for offentlige arbejder nedsætter en eller flere *taksationskommissioner* til i overensstemmelse med § 19 at efterprøve ekspropriationskommissioners erstatningsfastsættelser.

Stk. 2. En taksationskommission består af en af kongen udnævnt formand, der skal have juridisk embedseksamen, samt 4 andre medlemmer. To af medlemmerne beskikkes af vedkommende kommunalbestyrelse for dennes funktionstid, hvis ekspropriationen vedrører ejendom i København, på Frederiksberg eller i købstæderne, og ellers af vedkommende amtsråd for dettes funktions-tid. 2 medlemmer udtages af formanden for den enkelte sag blandt et af ministeren for offentlige arbejder udpeget antal personer.

Stk. 3. Vedkommende kommunalbestyrelse eller amtsråd udpeger i forbindelse med beskikkelse af taksationskommissionsmedlemmer en suppleant.

Stk. 4. En taksationskommission skal for at være beslutningsdygtig være fuldtallig, medmindre der for kommissionens kommunalvalgte medlemmer og disses suppleant foreligger inhabilitetsgrund som i § 10, stk. 2, omhandlet.

§ 8. Til bistand for de i §§ 5 og 7 nævnte kommissioner og til at foretage de af ekspropriationerne foranledigede matrikulære berigtigelser m. v. beskikker ministeren for offentlige arbejder en eller flere *ledende landinspektører*.

§ 9. En ekspropriationskommission og taksationskommission kan tilkalde særligt *sagkyndige* til at afgive vejledende udtalelser til bedømmelse af spørgsmål vedrørende såvel ekspropriationens gennemførelse som erstatningens størrelse.

§ 10. Ingen må som medlem, delegeret, ledende landinspektør eller sagkyndig, jfr. § 9, deltage i behandlingen af et spørgsmål for en ekspropriationskommission eller taksationskommission, når

- 1) vedkommende er interesseret i udfaldet eller er repræsentant for en i udfaldet interesseret,
- 2) vedkommende er beslægtet eller besvogret i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskendebørn med en af de i nr. 1) nævnte personer eller er sådanne personers ægtefælle, værge, adoptiv- eller plejefader eller -moder, adoptiv- eller plejebarn,
- 3) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes fuldstændige upartiskhed.

Stk. 2. Den interesse, som de af en kommune valgte medlemmer af en ekspropriationskommission og taksationskommission samt delegerede til en ekspropriationskommission har i kommunens anliggender, medfører kun, at de skal fratæde ved vedkommende kommissions behandling af erstatningsspørgsmål vedrørende ejendomme, der ejes af kommunen, eller hvori kommunen har en væsentlig interesse.

Stk. 3. Ingen må deltage som medlem eller i henhold til § 9 tilkaldes som sagkyndig i en sag for en taksationskommission, når han har medvirket ved spørgsmålets behandling for vedkommende ekspropriationskommission.

Stk. 4. Den, for hvis vedkommende nogen af de i stk. 1, nr. 1 og 2, nævnte inhabilitetsgrunde foreligger, skal snarest muligt give kommissionens formand meddelelse herom.

Stk. 5. Spørgsmål om, hvorvidt der foreligger inhabilitetsgrunde, bør så vidt muligt rejses inden forhandlingernes begyndelse. Hvis de er rejst af en af parterne, kan de ikke afgøres, uden at begge parter har haft adgang til at udtale sig derom.

IV. Fremgangsmåden.

§ 11. Anmodning om foretagelse af ekspropriation fremsættes af anlægsmyndigheden over for ministeren for offentlige arbejder.

§ 12. Når ministeren for offentlige arbejder har henvist ekspropriationsbegæringen

til behandling ved en ekspropriationskommission og anlægsmyndigheden har foretaget foreløbig afmærkning af anlægget, afholder kommissionen en *besigtigelsesforretning* på stedet.

Stk. 2. Bekendtgørelse om tid og sted for afholdelse af besigtigelsesforretningen skal med mindst 14 dages varsel indrykkes i Statstidende og i et eller flere på egnen udkommende dagblade. Oversigtsplaner for det påtænkte anlæg skal i mindst 14 dage før besigtigelsesforretningens afholdelse ligge til eftersyn på det stedlige kommunekontor eller et andet for offentligheden tilgængeligt sted, og bekendtgørelsen skal indeholde oplysning herom.

Stk. 3. I det omfang de foreløbige planer gør det muligt, drager kommissarius omsorg for, at ejere og brugere af de arealer, der må antages at blive berørt af det påtænkte anlæg, eventuelt gennem vedkommende kommunalbestyrelse, underrettes om forretningens afholdelse og gøres bekendt med planernes fremlæggelse samt deres adgang til at give møde under forretningen.

§ 13. Under besigtigelsesforretningen foretager kommissionen en *almindelig prøvelse* af det foreliggende projekt. Kommissionen kan herved bestemme, at ekspropriationen kun kan gennemføres, såfremt der foretages sådanne ændringer i projektet, som kommissionen finder nødvendige af hensyn til ejere, andre rettighedshavere, almene interesser eller anlæggets hensigtsmæssige gennemførelse. Kommissionen tager særlig stilling til, om der som led i ekspropriationen skal foretages afbrydelser, omlægninger eller etableringer af vejforbindelser, af vandløb, af adgangsforbindelser til ejendomme eller restarealer, af ledningsanlæg eller lignende, og retter henvendelse til jordfordelingsmyndighederne, hvis det skønnes muligt at gennemføre en hensigtsmæssig jordfordeling.

Stk. 2. Anlægsmyndigheden, andre interesserede myndigheder, ejere eller brugere af og servitutberettigede med hensyn til ejendomme, der direkte eller indirekte berøres af ekspropriationen, har adgang til under besigtigelsesforretningen at fremkomme med bemærkninger til projektet og herunder fremsætte forslag til dettes ændring.

§ 14. Når projekt for det påtænkte anlæg er vedtaget af kommissionen og anlægsmyndigheden ønsker det således vedtagne projekt fremmet, træffer ministeren for offentlige arbejder beslutning om meddelelse af *ekspropriationsbemyndigelse*, medmindre beslutning herom er truffet før besigtigelsen.

Stk. 2. Anlægsmyndigheden udfærdiger med bistand af den ledende landinspektør en plan vedrørende ekspropriationens gennemførelse med fortegnelse over alle grundejere og brugere, der vil blive berørt af de for anlæggets gennemførelse nødvendige ekspropriationer, og med oplysning om den omtrentlige størrelse af de berørte arealer og en kort angivelse af de ændringer i de bestående forhold, anlægget i øvrigt vil medføre for ejendommene (*arealfortegnelse med ekspropriationsplan*).

§ 15. Ekspropriationskommissionen afholder derefter en *ekspropriationsforretning*.

Stk. 2. Bekendtgørelse om forretningens afholdelse og fremlæggelse af arealfortegnelse med ekspropriationsplan foretages i overensstemmelse med § 12, stk. 2. Bekendtgørelsen tjener til underretning for enhver, der som ejer, bruger, pantnaver eller i en hvilken som helst anden egenskab har en retlig interesse at varetage i anledning af ekspropriationen.

Stk. 3. Til ekspropriationsforretningen indvarsles med mindst 14 dages varsel ejere og brugere ifølge arealfortegnelsen skriftligt ved anbefalet brev, for så vidt fornødne oplysninger om adresser m. v. kan fremskaffes. Også andre, der ifølge de foreliggende oplysninger skønnes at have retlig interesse i sagens afgørelse, skal indvarsles efter denne regel, hvis det må antages at være af betydning for varetagelsen af deres interesser. Indvarslingen skal oplyse, hvor ekspropriationsplan er fremlagt, og ledsages af et eksemplar af arealfortegnelsen.

Stk. 4. Efter at de fremmødte har haft lejlighed til at udtale sig for kommissionen, træffer denne bestemmelse om, hvorledes projektet og ekspropriationen nærmere skal gennemføres, herunder hvilke arealer, bygninger med tilbehør samt rettigheder ekspropriationen skal omfatte. I forbindelse hermed skal kommissionen så vidt muligt søge afskærpe arealer mageskiftet.

§ 16. Medfører afståelse af en del af en fast ejendom, at den tilbageblivende del af ejendommen bliver så lille eller således beskaffen, at den ikke hensigtsmæssigt kan bevares som selvstændig ejendom eller udnyttes på rimelig måde, kan ejeren fordrø, at hele ejendommen overtages af anlægsmyndigheden.

Stk. 1. Hvis erstatningen for ejendommens værdiforringelse må antages at komme til at stå i åbenbart misforhold til restejendommens værdi, kan ekspropriationskommissionen efter anlægsmyndighedens begæring bestemme, at hele ejendommen skal afstås.

Stk. 2. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder med de fornødne lempelser anvendelse, når en del af en ejendom bliver afskåret, og når der foretages ekspropriation i de i § 2 b) og c) omhandlede tilfælde.

§ 17. Når kommissionen over for hver enkelt fremmødt har påvist, hvorledes anlægget vil berøre hans ejendom eller rettilighed, og hvilket omfang afståelsen vil få, og endvidere har gjort ham bekendt med de for kommissionen om sagen foreliggende oplysninger, herunder sagkyndiges erklæringer, jfr. § 9, har parterne adgang til over for kommissionen at redegøre for de synspunkter, der efter deres formening bør have indflydelse på *erstatningens fastsættelse*. Kommissionen fremsætter derefter forslag til erstatningsbeløbets størrelse med angivelse af de erstatningsposter, som det omfatter.

Stk. 1. Ønsker en part nærmere at overveje det fremsatte forslag, eller giver en erstatningsberettiget ikke møde ved forretningen, skal forslaget udfærdiges i skriftlig form og udleveres eller tilsendes parterne i anbefalet brev.

Stk. 2. Godkendes forslaget ikke senest 14 dage efter afgivelsen, eller afvises forslaget straks af en af parterne, afsiges der kendelse om erstatningens fastsættelse.

Stk. 3. Kendelsen skal være ledsaget af grunde og særligt angive kommissionens stilling til de af parterne påberåbte omstændigheder. I kendelsen angives det afståedes værdi i handel og vandel eller ved pålæggelse af rådighedsindskrænkninger den forringelse, der herved sker af denne værdi. Såfremt der påføres ejeren eller andre berettigede andet økonomisk tab, angives erstat-

ningen herfor som en særlig post, så vidt muligt med oplysning om, hvorledes den er beregnet.

Stk. 4. Udskrift af kendelsen tilsendes parterne ved anbefalet brev. Det skal indeholde oplysning om adgangen til at indbringe erstatningsspørgsmålet for vedkommende taksationskommission og om fristen herfor, jfr. § 19.

Stk. 5. I øvrigt skal udskrift af forlig og kendelser tilsendes enhver, der har retlig interesse deri og fremsætter begæring derom.

§ 18. En erstatningsfastsættelse kan, når ganske særlige omstændigheder tilsiger det, ske på vilkår, der nærmere angives i kendelsen, eller udsættes, dog ikke længere end til anlæggets fuldførelse. Erstatning for arealafståelse skal altid fastsættes straks, såfremt ejeren begærer det.

§ 19. Kendelse, hvorved erstatning gives eller nægtes, kan indbringes til *efterprøvelse for vedkommende taksationskommission*. Afsiges kendelsen i et møde, kan indbringelse ske ved erklæring til protokollen. I øvrigt må skriftlig begæring herom være kommissarius i hænde senest 4 uger efter, at udskrift af kendelsen er tilsendt den pågældende. Når der er særlig grund dertil, kan ministeren for offentlige arbejder dog tildele, at en sag indbringes for taksationskommissionen, uanset at begæringen er fremkommet efter udløbet af den nævnte frist.

Stk. 1. Til taksationsforretningen indvarsles parterne skriftligt med mindst 14 dages varsel.

Stk. 2. Taksationskommissionen kan uanset de for denne nedlagte påstande tage stilling til ethvert spørgsmål om erstatningen under forudsætning af, at parterne har haft lejlighed til at fremkomme med deres bemærkninger dertil.

Stk. 3. Taksationskommissionens afgørelse træffes ved kendelse i overensstemmelse med de i § 17, stk. 4, anførte regler. Udskrift af kendelsen tilsendes parterne og enhver, der har retlig interesse deri og fremsætter begæring derom.

§ 20. Rejses der krav om erstatning i anledning af et ekspropriationsanlæg af nogen, der ikke er omfattet af ekspropriationen,

kan spørgsmålet efter den pågældendes begæring påkendes af vedkommende ekspropriationskommission, hvis den anser sagen for egnet til behandling for kommissionen. Optages sagen til realitetsbehandling, finder bestemmelserne i §§ 17 og 19 anvendelse med fornødne lempelser.

§ 21. Rejses der efter ekspropriationens foretagelse spørgsmål om i forbindelse med den nærmere gennemførelse af det vedtagne projekt at foretage afvigelser fra dette, kan ekspropriationskommissionen optage disse til behandling. Opstår der i øvrigt efter ekspropriationens foretagelse spørgsmål om tilkendelse af erstatning, som ikke har været behandlet af ekspropriationskommissionen, eller sker der til skade for en erstatningsberettiget væsentlige ændringer i grundlaget for de tillagte erstatningsbeløb, skal kommissarius, såfremt begæring herom fremkommer inden ét år efter, at ekspropriationsanlægget er fuldendt, forelægge sagen til prøvelse for kommissionen.

Stk. 2. Til de af bestemmelserne i stk. 1 foranledigede kommissionsmøder indvarsles med mindst 14 dages varsel sagens parter samt de personer og myndigheder, som kommissarius efter det tidligere passerende anser for interesseret i det pågældende spørgsmål. Bestemmelserne i §§ 13, 15, stk. 4, 17 og 19, finder anvendelse med fornødne lempelser.

V. Erstatningens udbetaling.

§ 22. Erstatningsbeløbene forrentes fra datoen for den i § 15, stk. 4, omhandlede beslutning om ekspropriation, dog at et andet begyndelsestidspunkt under særlige omstændigheder kan fastsættes i kendelse eller forlig. Forrentningen sker indtil den dag, beløbene kan hæves, med en årlig rente, der udgør 1 pct. mere end den af Danmarks Nationalbank fastsatte, på ekspropriationstidspunktet gældende diskonto.

§ 23. En erstatning i henhold til forlig eller endelig kendelse kan på begæring udbetales, når fornøden dokumentation for berettigelsen til at oppebære erstatningen er tilvejebragt af den pågældende og kommissarius anser udbetaling for forsvarlig. En erstatning kan udbetales uden samtykke fra panthaverne og uden iagttagelse af reglerne i § 24, når ekspropriationskommissio-

nen skønner, at ekspropriationsindgrebet i forhold til ejendommens størrelse og værdi er ubetydeligt og ikke indebærer nogen som helst fare for pantesikkerheden. Erstatninger, der er fastsat pr. arealenhed, opgøres på grundlag af et efter ekspropriationsplanerne beregnet areal. Udviser den endelige arealopmåling et større areal, skal erstatningen reguleres i overensstemmelse hermed.

Stk. 2. Når hensynet til den erstatningsberettigede tilsiger det, kan kommissarius fastsætte et tidspunkt, inden hvilket anlægsmyndigheden endeligt skal fastlægge grænsen for det eksproprierede areal.

§ 24. I øvrigt anvises erstatningsbeløb til udbetaling i et møde i ekspropriationskommissionen (*regnskabsmødet*), hvorom bekendtgørelse skal ske i overensstemmelse med de i § 12, stk. 2, nævnte regler. Samtidig indvarsles ved tilsendelse af opgørelse over de erstatningsbeløb, der kommer til udbetaling,

- 1) personer, hvem erstatning er tilkendt,
- 2) panthavere, hvis ret er tinglyst, før ekspropriationen er tinglyst, og hvis adresser kan oplyses af tinglysningsdommeren, og
- 3) kommuner, hvori de af ekspropriationen berørte ejendomme er beliggende.

Stk. 2. På grundlag af de krav, der er fremsat herom senest ved regnskabsmødet, afgør kommissionen, hvorledes erstatningsbeløbene skal fordeles. For panthaveres vedkommende er prioritetsordenen afgørende. Beløb, der måtte tilkomme en tinglyst panthaver, hvis adresse ikke har kunnet oplyses, kan ikke udbetales uden hans samtykke.

VI. Forskellige bestemmelser.

§ 25. Ved ekspropriation til erhvervelse af ejendomsret bortfalder alle rettigheder til eller over det eksproprierede, medmindre andet i det enkelte tilfælde bestemmes.

Stk. 2. I de i § 2 b) nævnte tilfælde skal de ved ekspropriation over en fast ejendom stiftede rettigheder respekteres af indehavere af alle andre rettigheder over ejendommen, medmindre andet i det enkelte tilfælde bestemmes.

§ 26. Søgsmål om ekspropriation efter denne lov behandles i første instans ved

landsret. Sagen anlægges ved den ret, under hvilken vedkommende ejendom er beliggende.

Stk. 2. Spørgsmål, der kan prøves af en taksationskommission, kan ikke indbringes for domstolene, forinden taksationskommissionens afgørelse foreligger.

§ 27. Ved ekspropriationskommissioner og taksationskommissioner skal der føres forhandlingsprotokol.

Stk. 2. Ministeren for offentlige arbejder kan i enkelte tilfælde fravige de i denne lov fastsatte regler om bekendtgørelse af møder, offentliggørelse af planer m. v., såfremt hensynet til statens sikkerhed kræver det.

Stk. 3. Ministeren for offentlige arbejder kan fastsætte nærmere regler om ekspropriationsmyndighedernes forretningsgang.

Stk. 4. Landbrugsministeren og justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om fremgangsmåden ved matrikulære og tinglysningsmæssige berigtigelser, der foranlediges af ekspropriationer.

§ 28. Ministeren for offentlige arbejder fastsætter regler om, i hvilket omfang udgifterne ved ekspropriationssagers behandling skal afholdes af anlægsmyndigheden.

§ 29. Når en erstatningsberettiget til varetagelse af sine interesser under sagens behandling har afholdt nødvendige udgifter til sagkyndig bistand, herunder til advokat, revisor m. v., kan vedkommende kommission pålægge anlægsmyndigheden at udrede en passende godtgørelse herfor.

§ 30. Dokumenter, udskrifter og attester m. v., der udfærdiges i forbindelse med ekspropriationer efter denne lov, fritages for stempel- og tinglysningsafgifter til det offentlige.

VII. Ikrafttræden m. v.

§ 31. Loven træder i kraft den 1. oktober 1964.

§ 32. Følgende bestemmelser ophæves:

1) Plakat af 31. juli 1801, hvorved de bestemmelser, som er fastsatte i hensigt til grundens afståelse for vejvæsenet og lods-mærker, erklæres at skulle være gældende i ethvert lignende tilfælde.

2) Plakat af 28. december 1809 om grundens afgivelse til kanalanlæg.

3) Forordning af 5. marts 1845 angående de regler, som bliver at iagttage med hensyn til grundafståelser m. m. i anledning af jernbaners anlæg i Danmark. Indløsningsret i henhold til denne forordnings § 20 kan ikke gøres gældende, når vedkommende jernbaneanlæg opgives efter nærværende lovs ikrafttræden.

4) Lov af 23. december 1861 vedkommende sammensættelsen af de ved forordning af 5. marts 1845 §§ 5 og 19 anordnede kommissioner, for så vidt angår anlæg af jernbaner i København eller på dens grund.

5) Lov nr. 6 af 10. januar 1928 om tillæg til forordning af 5. marts 1845 om grundafståelser m. v. til jernbaneanlæg.

6) Plakat af 5. maj 1847 angående anbringelse af strå- eller rørtag, korn eller høstakke m. v. i nærheden af jernbaner m. v.

Stk. 2. Ekspropriationer, der i henhold til den hidtidige lovgivning foretages efter reglerne i forordning af 5. marts 1845 om grundafståelser til jernbaneanlæg, foretages fra denne lovs ikrafttræden i henhold til denne lovs bestemmelser.

Stk. 3. I øvrigt opretholdes de gældende lovbestemmelser om ekspropriation.

§ 33. For så vidt angår ekspropriations-sager, hvis behandling er påbegyndt før lovens ikrafttræden, finder loven kun anvendelse, såfremt der endnu ikke er afholdt besigtigelsesforretning.

§ 34. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Gustav Pedersen.

/ Horn.